

OPeRA-conferentie

*Taal en vo-ho-aansluiting:
van barrière naar brug*

Word lid van onze LinkedIn-groep

9 oktober 2025
Hogeschool van Amsterdam

Gastspreekers: prof dr. Lieve De Wachter dr. Jordi Heeren

Keynote:
Bepaalt taal wie het haalt?

Het belang van taalvaardigheid en
ondersteuning bij de overgang van secundair
naar hoger onderwijs

Handboeken

Overigens is reïficerend taalgebruik zodanig ingesleten dat het ook gedurig in sociologische geschriften opduikt. We hadden het trouwens zelf al meermaals over 'het sociale', wat een manifest voorbeeld van verdingelijking is. Zolang het om een soort van stenografisch schrift gaat, valt reïficerend taalgebruik te billijken. Het korte 'de economie' is nu eenmaal communicatief handiger dan een veel omslachtiger uitdrukking als 'economische afhankelijkheidsverhoudingen'. Discutabel is daarentegen de reïficerende denkwijze die bijvoorbeeld sociale verbanden als volkomen zelfstandige realiteiten aan individuen opponeert.

De maatschappij van de sociologie - Rudy Laermans p.26

Taalvast-test

Online leeromgeving

Workshops leerkrachten en leerlingen

Schrijfassistent

Operationalisatie

Academische lees- en woordenschatsscreening

Inhoud

Authentieke contexten (stuurgroep)
Woordfrequentie & leesbaarheidsindex
Piloot (itemanalyses, betrouwbaarheid)

“Practicality”

Online test
25-31 *selected response* items
Tijdslimiet 30 minuten → *speededness*

Voorbeelden

Woorden: synoniemen

vraag 5 van 13

Lees de twee zinnen. Wat is het meest correcte synoniem van het aangeduide woord?

Commodities lijken de beste risico diversificatie eigenschappen te hebben: ze zijn de enige categorie in ons universum met een negatieve **correlatie** met aandelen en obligaties voor korte en lange beleggingshorizonnen.

We geven ook de **correlaties** weer tussen politiek vertrouwen en de verwachte financiële situatie van het gezin, aangezien deze **correlatie** bijna consequent de hoogste is van de vier samenstellende indicatoren van de index van het consumentenvertrouwen met politiek.

- ☐ duidelijke onderlinge samenhang tussen metingen of verschijnselen
- ☐ verandering van samenhang in de tijd
- ☐ verhouding tussen de delen verandert
- ☐ behorend tot dezelfde familie

volgende vraag

Woorden: 1 woord, 3 contexten

vraag 13 van 13

Eén woord voor 3 contexten

Lees de drie zinnen. We zoeken **hetzelfde** woord voor **deze 3** zinnen. **Klik** het juiste woord uit het blauwe blok hieronder aan.

triviaal

typerend

relevant

variabel

realistisch

toevallig

eenduidig

principiële

complex

- 'Voor heel wat mensen uit onze doelgroep lijkt tandzorg . Sommige mensen vergeten gewoon hoe belangrijk een verzorgd gebit is voor een goede gezondheid.'
- 'Er zijn aanwijzingen dat het vinden van een nieuw stuk informatie, of dat nu belangrijk is of , dopamine vrijgeeft in de hersenen. Dopamine veroorzaakt genot en is cruciaal voor de werking van onze hersenen, want het zorgt ervoor dat we gedrag dat goed voor ons is, herhalen. Maar dat systeem ligt ook aan de basis van verslavingen.'
- De manier waarop de beslissing vervolgens in de openbaarheid komt, bepaalt of het een incident betreft, dan wel een open crisis.

Lezen op tekststructuur

Lees de test. Kies het meest correcte antwoord op de vraag.

In zijn nadagen bracht het West-Romeinse rijk zijn grootste christelijke denkers voort, die vanwege hun blijvende invloed kerkvaders worden genoemd. Veelal in heftige debatten met andersdenkenden legden zij de katholieke leer vast. De belangrijkste drie Latijnse vaders zijn Ambrosius (ca. 340-397), bisschop van Milaan; Hieronymus (345-420), onder meer samensteller van een nieuwe Latijnse Bijbelvertaling die in de middeleeuwen, zij het niet zonder tekstbederf, als 'Vulgaat' werd aanvaard; en Augustinus (354-430), bisschop van Hippo in Noord-Afrika, de meest invloedrijke van allen. Hij legt uit dat het opkomen en vergaan van aardse staten volstrekt onbetekenend is voor God en dus ook voor de christen. De enige geschiedenis die telt is de heilsgeschiedenis. Hiermee weersprak Augustinus degenen die het lot van de kerk aan dat van het Romeinse rijk verbonden. De scheiding tussen kerk en staat, kenmerkend voor de latere westerse geschiedenis was in zijn werk al voltrokken. Als vierde grote kerkvader gold in de middeleeuwen paus Gregorius I de Grote (r. 590-604). Hij was een minder groot geleerde dan de andere drie, maar zijn morele geschriften waren geliefde lectuur.

Welke structuur herken je in deze tekst?

- ☐ een opsomming: beschrijven van een aantal elementen of kenmerken
- ☐ een proces: stap voor stap beschrijven hoe iets ontstaat
- ☐ dit - tegenover - dat: elementen / systemen / structuren vergelijken
- ☐ probleem - oplossing

volgende vraag

Lezen - alineaopbouw

vraag 9 van 13

Alineaopbouw

Lees de zinnen van de tekst. Ze staan niet in de juiste volgorde. Sleep ze naar hun juiste plaats. De eerste en de laatste zin staan al juist.

Meelopers maken evolutionair gezien een goede keuze.

ZIN 1 - Zelfs een tweejarig kind baseert zich bij het maken van keuzes al op wat anderen doen.

Het experiment bestond uit een doos met daarin drie graten, elk in een andere kleur, enkel wanneer een bal in het juiste gat werd gedropt, leverde dat een beloning op.

Eenmaal zelf aan de beurt, kozen de peuters en chimpansees doorgaans voor het gat dat de voorkeur van de meeste van hun voorgangers genoot.

Duitse en Nederlandse wetenschappers stelden immers vast dat peuters meer geneigd zijn om na te doen wat ze drie andere kinderen hebben zien doen, dan wat ze drie keer door eenzelfde kind hebben zien doen.

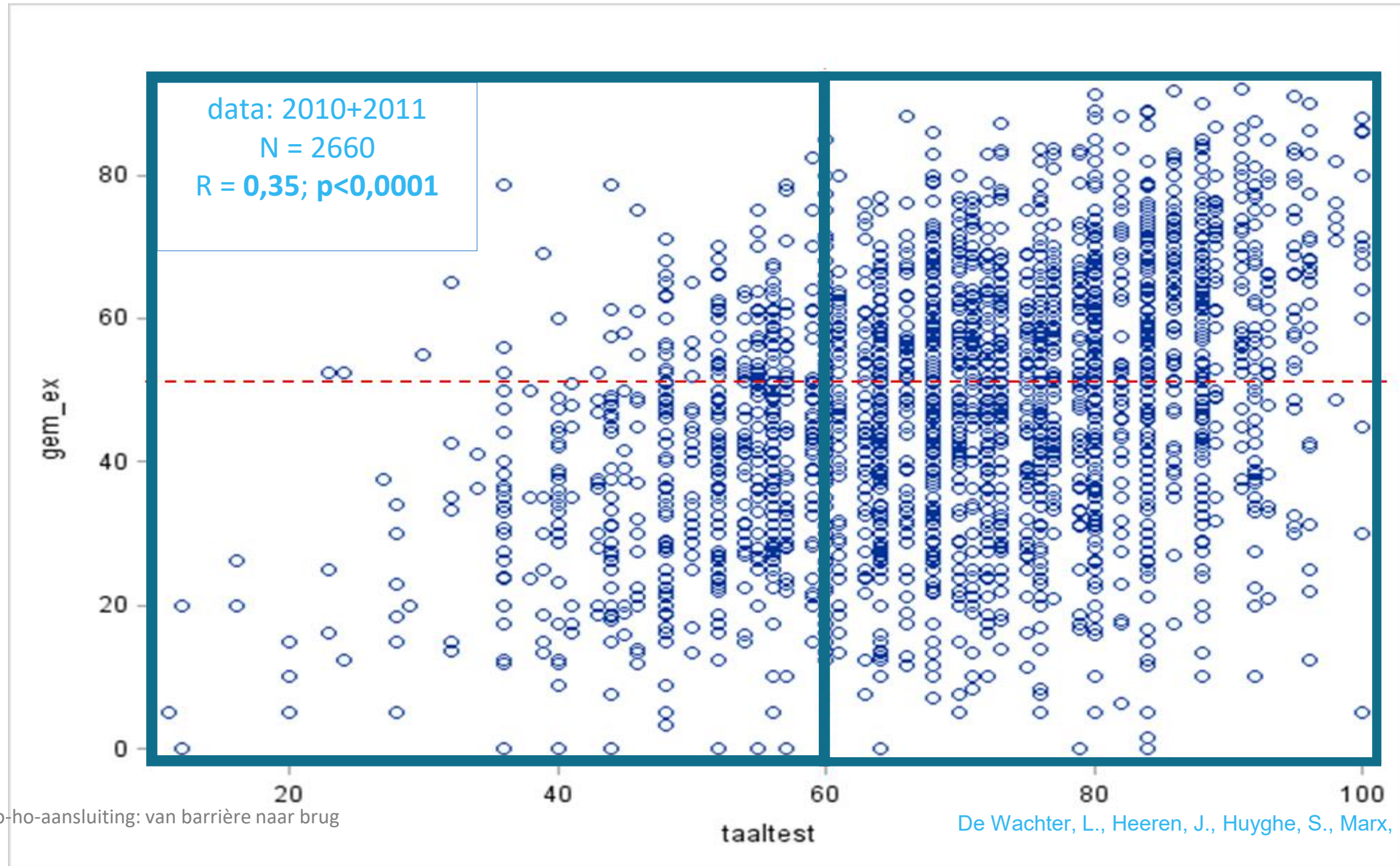
Volgens de onderzoekers toont het resultaat aan dat mensen en chimpansees soortgelijke strategieën gebruiken bij sociale leerprocessen.

De onderzoekers lieten peuters en jonge chimpansees vervolgens toekijken terwijl hun soortgenoten met die doos aan de slag gingen.

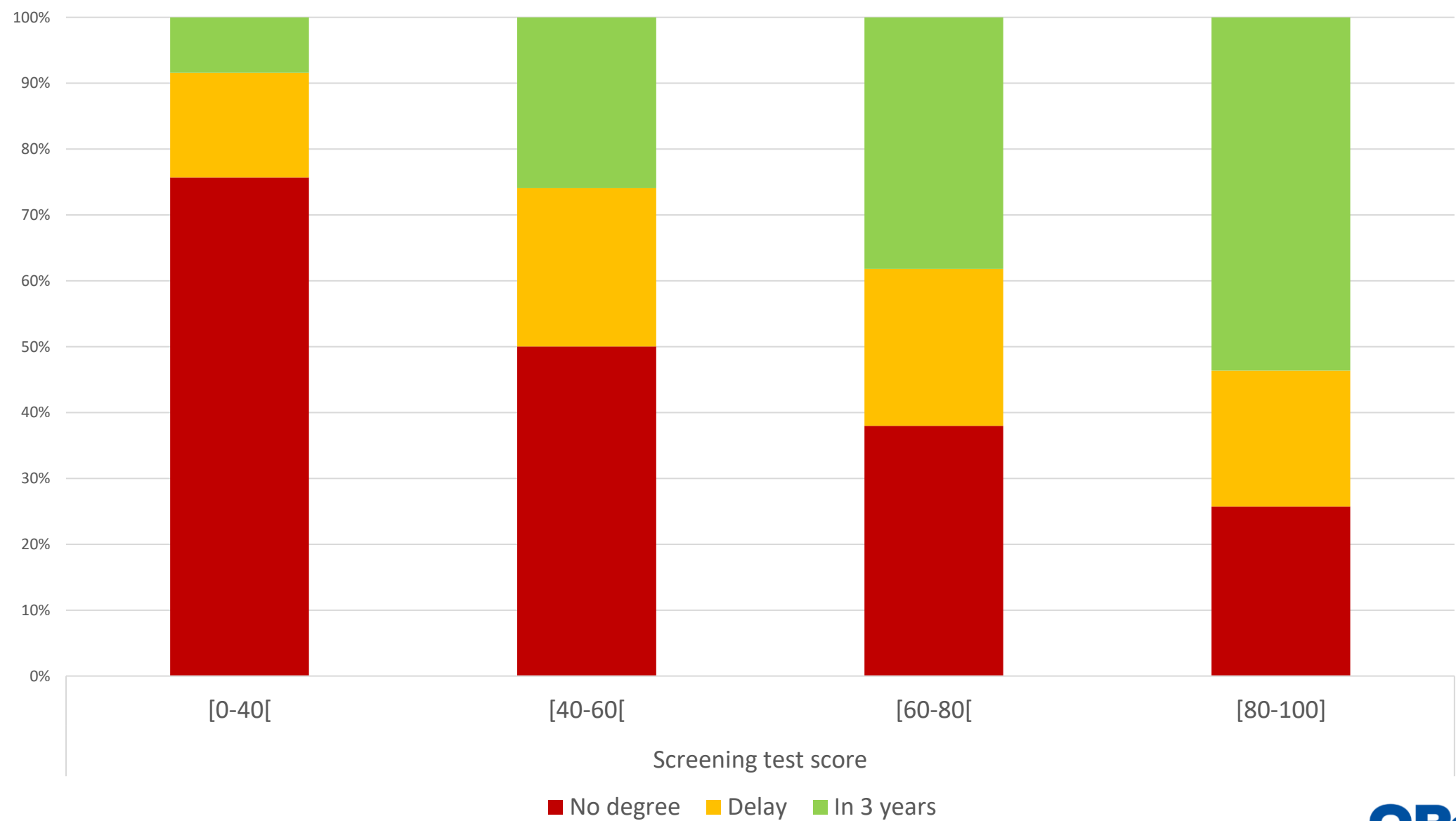
ZIN 7 - Hoewel 'meeloopgedrag' ouders dus soms op de zenuwen kan werken, is het evolutionair gezien best verstandig, want het leidt doorgaans tot veilig en betrouwbaar gedrag dat al succesvol is gebleken.

volgende vraag

Taaltest-examenresultaat: voorspellende waarde

Taaltest en tijd tot diploma (n=5890, 2010-2013)

Taal en studiesucces – wat doet ertoe?

- Taalvaardigheid vertoont meestal een klein tot matig, maar significant verband met studieresultaten (10%)
- Academische taalvaardigheid hangt ook samen met demografische en educatieve risicofactoren
- Academische taalvaardigheid > algemene taalvaardigheid (Heeren, 2024)
- Mogelijk om een potentiële risicogroep te selecteren (De Wachter et al. 2013; Heeren et al., 2021)
- Die risicogroep is veel kleiner voor algemene taalvaardigheid, maar met een hoger risico en mogelijk andere ondersteuningsnoden (Heeren, 2024)
- Belangrijke kanttekening: bijna alle onderzoeksresultaten komen uit academische bachelors/ universiteiten

Wat doet KU Leuven?

- Workshops taalvaardigheid voor studenten <60%
- Vanaf volgend academiejaar: verplichte ijkingsstoets Humane Wetenschappen:
 - Taalvaardigheid
 - Academisch redeneren
 - Datageletterdheid
- Digitale leermodules beschikbaar voor KU Leuven en Associatie:
 - <https://ilt.kuleuven.be/taalvast>
 - <https://ilt.kuleuven.be/actaned>

Overzicht

Taalvast-test

Online leeromgeving

Workshops leerkrachten en leerlingen

Schrijfassistent

Actaned (<http://ilt.kuleuven.be/actaned>)

KU LEUVEN

Instituut voor
Lezen & Globaal

Zoeken in KU Leuven

INFO

Uitloggen

ActaNed

Herhaling basisgrammatica en spelling

Luisteren

Lezen

Verkenkend lezen

Globaal lezen

Verdiepend lezen

Academische woordenschat

Schrijven

Spoken

[Bekijk je resultaten](#)

Status	Niveau	Titel en beschrijving
☐	★	Tekstsoorten - oefening 1 Benoem de tekstsoort: informatief, opiniërend, persuasief, amuserend. Deze vraag bestaat uit 4 stappen.
☐	★	Tekstsoorten - oefening 2 Benoem de tekstsoort van de gegeven teksten: informatief, persuasief, opiniërend of amuserend. Deze oefening bestaat uit 4 stappen.
☐	★★	Tekststijlen Kan je de stijl van de volgende fragmenten bepalen? Als je dat goed kan, is het namelijk gemakkelijker om het doel en de inhoud van teksten te kunnen inschatten. Ook als je zelf teksten moet schrijven helpt het om je bewust te zijn van de verschillende stijlen en registers.
☐	★★	Het centrale thema Probeer de tekst in één bondige zin samen te vatten. Deze oefening bestaat uit 3 stappen.
☒	★★	Macrostructuur - oefening 1 Lees het fragment en bepaal de tekststructuur. De oefening bestaat uit 3 stappen.
☐	★	Macrostructuur - oefening 2 Je krijgt de titel en de tussentitels van de tekst, kan je hieruit de algemene structuur van de tekst halen? Daarna krijg je de inhoudstabel van een cursus filosofie, welke onderliggende structuur vinden we hier? De oefening bestaat uit 2 stappen.
☐	★★	Macrostructuur - oefening 3 Lees het fragment en bepaal de tekststructuur. De oefening bestaat uit 2 stappen.

ActaNed

Herhaling basisgrammatica en spelling

Luisteren

Lezen

Academische woordenschat

Schrijven

► [Opbouw](#)

► [Stijl & register](#)

► [Bronnen en plagiaat](#)

► [Examenvragen beantwoorden](#)

Spreken

[Bekijk je resultaten](#)

VERBANDEN TUSSEN ALINEA'S - MENS ZIT ACHTER WATEROVERLAST

Zet de alinea's in de juiste volgorde. Je krijgt de eerste zin van de tekst. Let op de verbanden (conjuncties, structuurwoorden, pronomina, synoniemen, herhalingen ...). Bron: Eos.

BRUSSEL (DPA, DS) - Voor het eerst is de opwarming van de aarde met zekerheid gelinkt aan de toenemende regenval en overstromingen.

Met Francis Zwiers en collega's van de Universiteit van Edinburgh vergeleek ze gegevens over de regenval tussen 1951 en 1999 uit weerstations in het noordelijke halfmond, te weten Noord-Amerika en Eurazië (India inbegrepen). Daaruit blijkt dat op twee derde van de meetpunten de regenval is verhevigd, als een rechtstreeks gevolg van de aardopwarming. De kans op extreme neerslag is op eender welke dag met ongeveer 7 procent gestegen in de tweede helft van de voorbije eeuw, aldus de onderzoekers.

Maar in het jongste nummer van het vakblad Nature staan twee studies waarin nieuwe, gesofisticeerde computermodellen gebruikt zijn om gegevens te analyseren in verband met klimaat, temperatuur en de uitstoot van koolstofdioxide (die opwarming veroorzaakt). 'De klimaatmodellen zijn een pak verbeterd tegenover tien jaar geleden, toen we eigenlijk niets konden zeggen over regenval', zei Gabriele Hegerl, een klimaatwetenschapster die aan een van de studies meewerkte.

Tot nu toe hadden ze wel gepronostikeerd dat door de mens uitgelokte temperatuurstijgingen zouden uitmonden in heviger regenval. Maar er was nog nooit een stevig verband tussen beide fenomenen aangetoond, vooral omdat te weinig concrete meetgegevens over regenval beschikbaar waren. Er waren wel computermodellen, maar hun voorspellingen waren zelden voldoende precies om de vorming van wolken en de hoeveelheid regenval te voorspellen.

Voor het eerst hebben klimaatwetenschappers een rechtstreeks verband kunnen leggen tussen enerzijds de uitstoot van broeikasgassen en de daaruit voortvloeiende opwarming van onze planeet, en anderzijds de toename van grote overstromingen en hevige regenval.

In een tweede studie concentreerden Myles Allen, Pardeep Pall en hun collega's van de universiteit van Oxford zich op de overstromingen in Engeland en Wales in oktober en november van 2000 - de natste Britse herfst sinds de metingen in 1766, meer dan tweehonderd jaar geleden, begonnen. Ze concluderen dat de door de mens veroorzaakte klimaatverandering het risico op het extreem natte weer dat deze overstromingen heeft veroorzaakt, bijna heeft verdubbeld.

De klimaatverandering is een gevolg van de uitstoot van broeikasgassen in de atmosfeer. Die gassen houden de ingestraalde warmte van de zon gevangen en doen de temperatuur op aarde stijgen - het gevreesde 'broeikaseffect'. Koolstofdioxide (CO2) is het bekendste broeikasgas: het ontstaat bij de verbranding van fossiele brandstoffen als aardgas, olie en steenkool en blijft honderden jaren in de atmosfeer hangen. Andere gassen, zoals methaangas, tekenen voor ongeveer de helft van de opwarming, maar zij vervluchtigen sneller. Bij het begin van de industriële revolutie bedroeg de concentratie kooldioxidegas in de lucht 280 deeltjes per miljoen (dpm). Dat is vandaag gestegen tot 385 dpm.

Instituut voor Levende Talen

Luisteren Hoorcolleges volgen

Problemen?

 Uitloggen

ActaNed

Herhaling basisgrammatica en spelling

Luisteren

▸ [Hoorcolleges volgen](#)

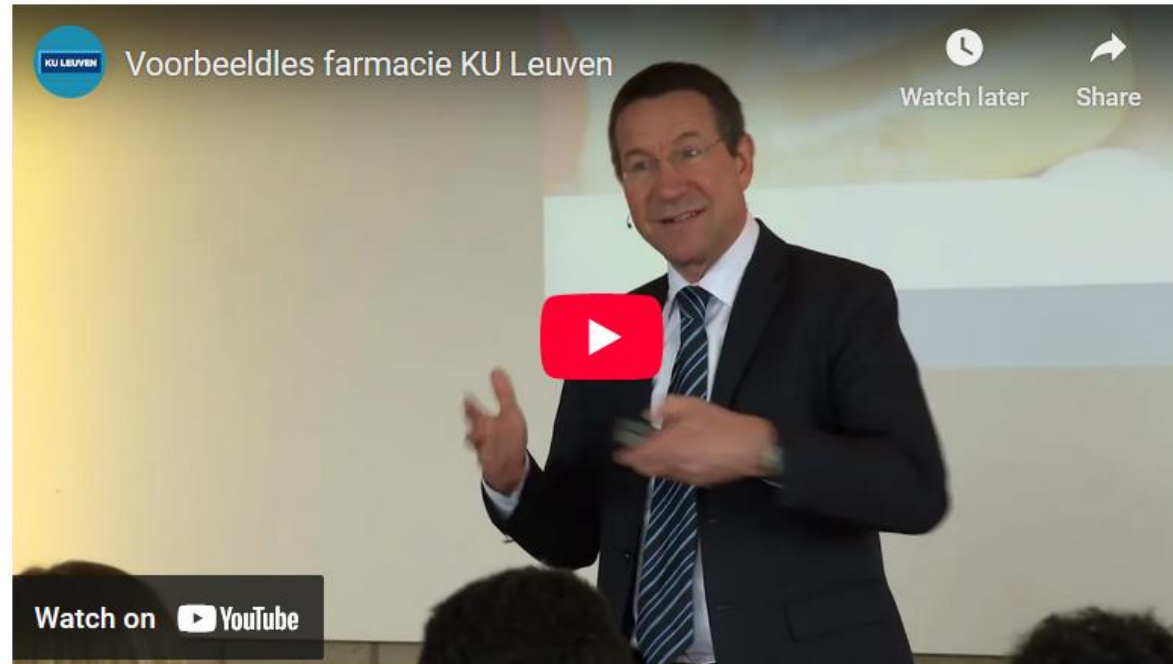
Lezen

Academische woordenschat

Schrijven

[Bekijk je resultaten](#)

MACROSTRUCTUUR HERKENNEN

Bron: Kiezen voor de KU Leuven

Bekijk het [fragment](#) (1:20-4:22). Welke structuur heeft de uitleg van professor Tytgat?

- ☐ chronologisch
- ☐ oorzaak-gevolg
- ☐ tegenstelling
- ☐ opsomming

Overzicht

Taalvast-test

Online leeromgeving

Workshops leerkrachten en leerlingen

Schrijfassistent

Workshops voor leerlingen (3de graad)

- Academische woordenschat en vaktaal
- Efficiënt leren lezen
- Helder leren schrijven
- Actief luisteren en efficiënt noteren
- Wetenschappelijke tekstgenres

Workshops voor leerkrachten

- Academische woordenschat en vaktaal
- Efficiënt leren lezen
- Helder leren schrijven
- Actief luisteren en efficiënt noteren
- Omgaan met GenAI

Taalontwikkeland lesgeven: niet uitsluitend taalleerkrachten!

Uit de sessie 'Academische woordenschat en vaktaal'

Oefening:

Duid alle woorden aan die voor jullie leerlingen een probleem kunnen vormen. Maak een onderscheid tussen **algemene academische taal** en **vaktaal**.

Uit de sessie 'Academische woordenschat en vaktaal'

De Russische **reflexologie**: Sechenov (1829-1905) en Pavlov (1849-1936)

Zoals reeds vermeld lag Descartes aan de oorsprong van een **dualistische** visie. In zijn lichamelijkheid was de mens een bundel reflexen, in niets verschillend van het dier of eventueel van een robotachtige machine.

Op dit niveau werd elke reactie volkomen **gedetermineerd** door een **externe stimulus**. Maar de menselijke 'geest' kon deze robot ook beïnvloeden en dit **resulteerde** dan in **arbitraire** bewegingen die niet stimulus-gebonden waren, en dus zonder aanwijsbare **fysische** oorzaak tot stand kwamen.

Uiteraard had deze positie van Descartes heel wat **controversen** uitgelokt. De beroemde Russische fysioloog Sechenov nam later een andere positie in. Wat sinds Descartes '**arbitrair gedrag**' genoemd werd is, volgens Sechenov, een illusie: het zijn gedragingen die ontlokt worden door externe of interne **stimuli** die we wellicht (voorlopig) niet **onderkennen**, maar die zuiver op neurologische basis hun oorsprong vinden.

Elke externe of interne stimulus geeft aanleiding tot bepaalde hersenimpulsen die meestal aanleiding geven tot observeerbare, **musculaire** reacties. Maar soms kunnen deze laatste **geïnhibeerd** worden en dat resulteert dan in wat **fenomenologisch** overkomt als 'zuivere gedachten'.

Sechenov was ervan overtuigd dat heel het ideeëngoed uit de **associatiefilosofie** zijn **materiële** onderbouw had in **fysiologische** processen en dat dus niet de filosofen (of de latere psychologen) maar de **fysiologen** het best geplaatst waren om het mysterie van de 'menselijke geest' te ontsluiëren. Deze overtuiging was echter niet gebaseerd op **empirisch** onderzoek. Het was meer een programmaverklaring dan een eindrapport.

Overzicht

Taalvast-test

Online leeromgeving

Workshops leerkrachten en leerlingen

Schrijfassistent

Tekst
controleren

Tekst
verrijken

Welkom op de website van de Schrijfhelp Nederlands. De schrijfhelp werd ontwikkeld om studenten te ondersteunen tijdens het schrijfproces.

De Schrijfhelp Nederlands wil je **bewustmaken** van **mogelijke** foutenpatronen in de tekst. De aangeduide woorden of woordcombinaties in de tekst zijn dus niet noodzakelijk fout. Omdat de schrijfhelp zich focust op de drie niveaus (structuur en samenhang, stijl en spelling) worden niet alle mogelijke schrijfproblemen aangeduid.

Aantal (tussen)titels in deze tekst:

Deze informatie is nodig om correcte statistieken te kunnen berekenen.

(Tussen)titels moeten van alinea's gescheiden zijn door een 'harde' enter. [Klik hier](#) voor meer uitleg.

Plaats je tekst hier...

STRUCTUUR EN SAMENHANG

- [Tekstanalyse](#)
- [Verwijswoorden](#)
- [Signaal- en structuurwoorden](#)
- [Frequente inhoudswoorden](#)
- [Vaak terugkerende patronen](#)
- [Zinslengte](#)
- [Alinealengte](#)

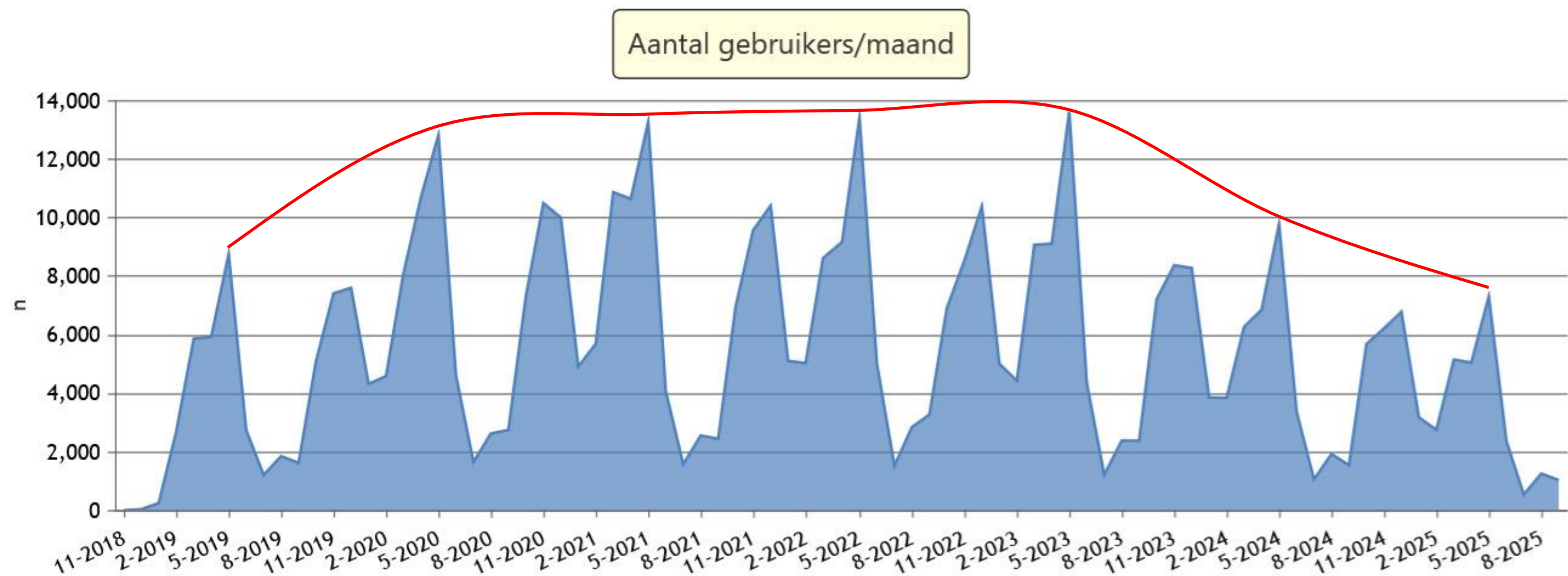
STIJL

- [Formele en archaïsche woorden](#)
- [Passieven](#)
- [Omslachtig taalgebruik](#)
- [Naamwoordstijl](#)
- [Vage en algemene woorden](#)
- [Persoonlijk taalgebruik](#)
- [Informeel, spreektaalige en gekleurde woorden](#)

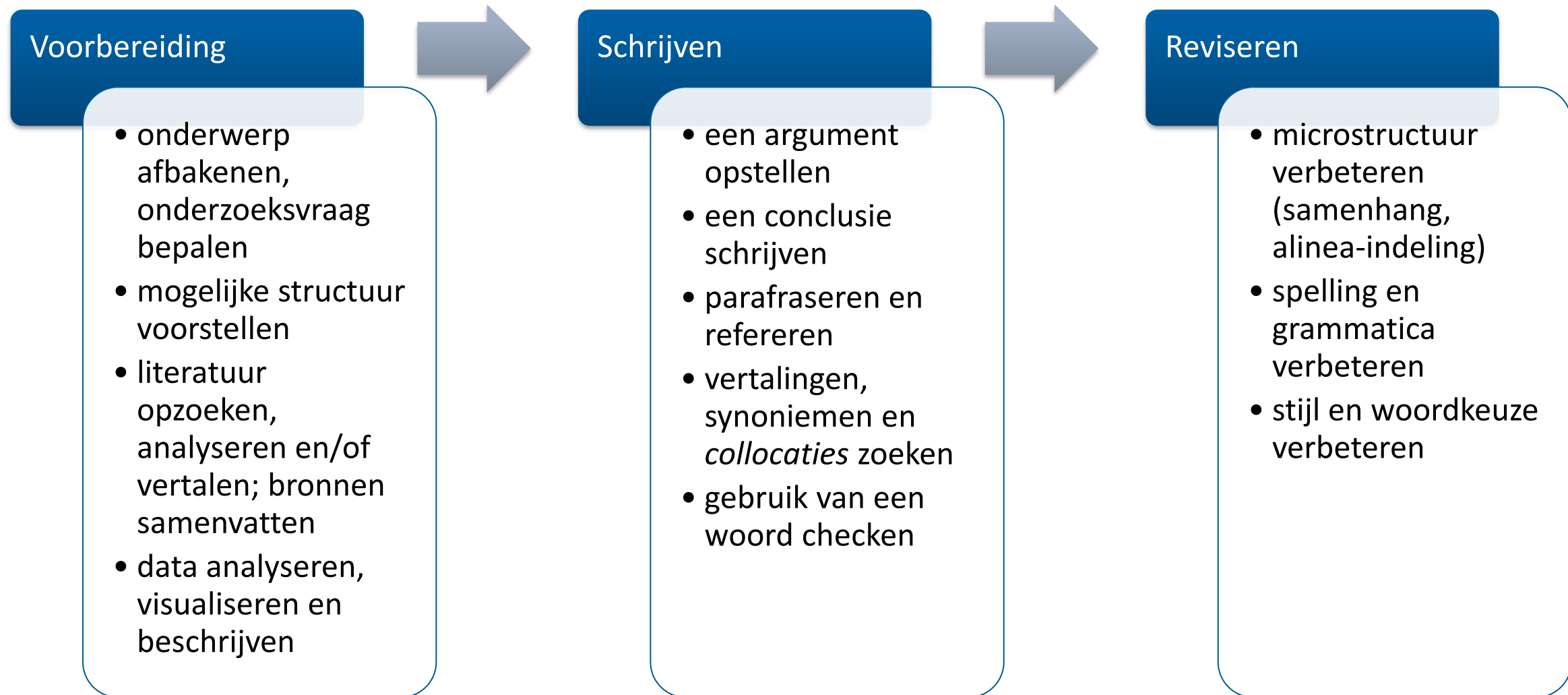
SPELLING

- [Spelfouten](#)
- [Aaneenschrijven of niet?](#)
- [Afkortingen](#)

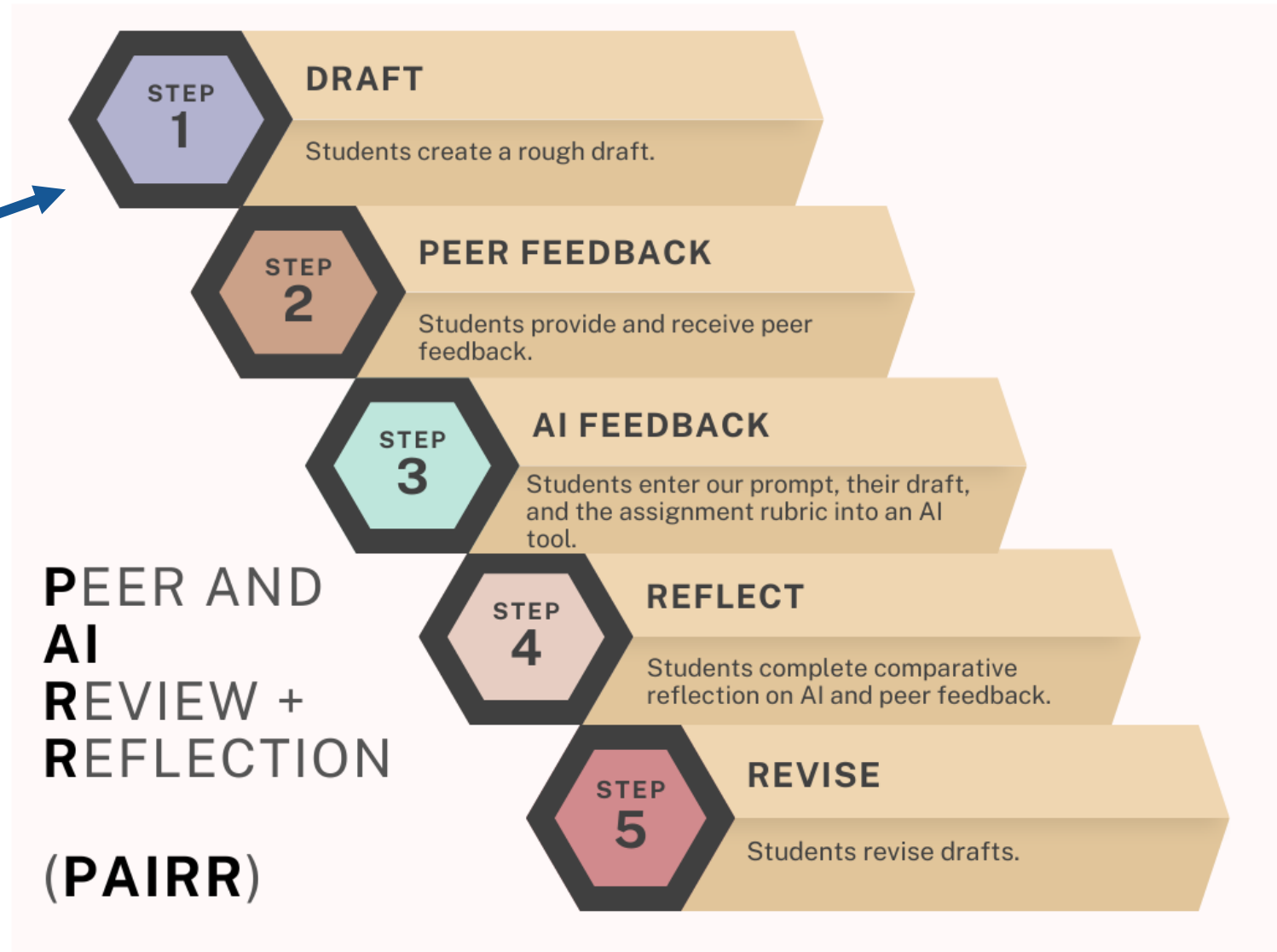
Gebruik? → impact AI

Begeleiding en ondersteuning: schrijven in tijden van AI

“[It is] our **conviction** that students benefit from receiving AI feedback on their writing *after* they have completed a draft, rather than *during* the drafting process, when it might interfere with **the cognitive processes necessary for learning.**”

Conclusie

- Academische handboeken bevatten complexere woordenschat en meer academische woorden
- Academische taalvaardigheid vormt een kleine, maar cruciale bijdrage aan studiesucces
- Academische taalvaardigheid hangt bovendien samen met demografische en educatieve risicofactoren
- Ondersteuning van deze vaardigheden is daarbij belangrijk en wordt het best ingebed in een groter (taal)beleid
- Aan de KU Leuven wordt daarom ingezet op een screening, digitale ondersteuning, workshops en andere ondersteuningsinitiatieven doorheen (en zelfs vóór) de universitaire opleiding

Boeken

Dank voor jullie aandacht
Zijn er vragen?

lieve.dewachter@kuleuven.be
jordi.heeren@kuleuven.be

OPeRA

OnderwijsPartners Regio Amsterdam e.o.
Netwerk voor vo-ho aansluiting